

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Zurichgow & Basiliensis provincia

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Zurichgow, & Basiliensis Provincia.

Regio.
Soli fertilitas.

Urbs Tigurinum.

Tugium Pagus.
Situs.

Soli fertilitas.
Imperium majorum.

DE Helvetia generatim dixi, sequuntur Partes. Has Mercator tribus Tabulis sequentibus graphice delineatas exhibet. In prima, Provinciae duae, eae quae vernacule *Zurichgow*, & *Basiliensis*; in secunda *Wislisburgergow*; & in tertia *Argow* proponitur, quarum descriptiones una cum Lacus Lemani Chorographia, ordine dabo. Ad priorem Provinciam quae prima Tabula depingitur quod attinet, ea *Zurichgow* vernacule, *Tigurinus pagus* Caesari dicitur. Solum hujus tractus & potissimum per circuitum *Tiguri* civitatis primariae est valde fecundum, feraxque Vini & Frumenti plurimi. Vinum tamen plerumque est subacerbum, nec potest ob vicinas Alpes ad perfectam pervenire maturitatem. Maturescit autem Vinum, se potius mitescit a sua austeritate post aliquot annos in penu conservatum. Urbs hujus Provinciae primariae Latinitis *Tigurum*, proximis aliquot seculis *Thuregum*, dicta, vernacule *Zurich*. Vetustissima est Urbs, sita loco ameno ad exitum Lacus magni qui hic desinit, excluditque amnem *Lindmagum* vulgo *Limmat* dictum, quem haud procul Glarona recipit, & dividit Urbem in duas Civitates majorem & minorem, quae tamen tribus conjunguntur amenis pontibus, in quibus frequentes Civium fiunt deambulationes. Forum habet frumentarium amplissimum, in quo ingens Frumenti vis hebdomadatim divenditur. Incredibilem Piscium copiam Lacus Tigurinus huic Urbi suppeditat. Forum annonae illic locuples est, lacus subvectioni idoneus. Etsi autem Tigurum quinto demum loco Helvetico foederi accesserit, nihilo tamen minus propter Urbis celebritatem & potentiam princeps locus omnium consensu illi datus est, quem hodie quoque aucto foedere retinet in Comitibus, Legationibus, aliisque publicis actionibus. Viros illustres & claros multos habuit: *Conradum Pellicanum* linguae Hebraeae, Chaldaeae & Thalmudicae peritissimum: *Theodorum Bibliandrum*; *Conradum Gesnerum* Polyhistora illum *Jeuneau* ac multos alios egregios viros. *Tigurinus* Pagus habet extra urbem Praefecturae *Majores* & *Minores*. *Majores* sunt *ix*, *Kyburg* Comitatus: *Groeningensis* Praefectura: *Audelfingen*: *Grisensee*: *Egholm*: *Libera Provincia*: *Regensberg*: *Vadisvillana*, *Wadischwyl*: *Laussa* ad catarrhas Rheni, *Lauffen*. *Minores* *xxii*. *Vadlarum*, *Winterhur* & *Seima* Opida Tigurinis parent, proprios tamen Magistratus habent, sed Tigurinorum edicta tenentur & in bello illis militant, propriis tamen signis utentes. Adnoscitur huic Provinciae Tugium pagus, *Tugium*, vulgo *Zug*, Opidum, ejusdemque nominis Regio, versus Septentrionem, Suitiam vicinitate attingens in pede pascui, & vitibus confiti Montis lacui piscoso adjacet, cui a Civitate nomen *Lacus Tuginus*, qui Meridiem versus ad Artense Opidum extenditur. Agrum compascuum, Vini Frumentique feracem habet. Ejus cultores *Tugini*, Straboni vero lib. vii *Toiyem* dicuntur, qui cum Tigurinis & Cimbris inito foedere, Romanis se opposuere. Consulendi Plutarchus in vita Marii & Eutropius lib. v. Paruit Tugium aliquando nobilibus, postea in Austriorum potestatem pervenit: Hi, bello Helvetico, perpetuo praesidia illic aluere, quae Suiiis & Tigurinos infestabant. Itaque anno M ccc l i i Tigurini cum quatuor aliis pagis expeditionem adversus Tugium susceperunt. Praesidarii, munitionibus Opidi diffidentes, ante adventum Helvetiorum id deseruere, Civis tamen, qui fidem Austrio servare vellent, obsidionem per dies xv sustinuerunt. Tandem deditionem fecere.

ZURICHOU

Militarisch-Geograph. Com.

ZVRICHGOVIA.

280

fecere, & Helvetius sacramentum dixerunt, hac conditione: si intra præfinitum tempus Dux Austrius eos, exercitu adducto, obsidione liberaret, ab Helvetico sacramento liberi, in ejus obedientiam redire possent. Cum autem vidissent sibi nullam in Austrio spem esse, Helveticis fœderi se junxerunt. *Tugium* Pagus 11 habet partes, & in illis Conventus 14, ex quolibet autem Conventu 1x eliguntur Senatores qui regioni consulant. Opidum ipsum duorum Conventuum loco censetur. Ager vicinus tres Conventus habet, *Montanum*, *Fallum*, *Egerium*, sive *Aquas Regias*, *Baram* parochiam. Imperant autem *Tugini* Opidani per Præfectos in Vrbe commorantes his locis: *Cham* Opido, *Andrea* vico, *Hunelbergo* *Wacheville*, *Stembuse* pago, *S. Wolfgangi*. Hæc de priore hujus Tabulæ Provincia, sequitur altera, nimirum *Basiliensis*, ab inclyta Vrbe Basilea sic dicta. Dicitur & *Sungovia*, quod nomen a Sequanis deductum esse haud obscura est conjectura, quam etiam Rhenanus approbat, rerum Germanicarum libro tertio. Agrum habet Vini optimi, Frumentique feracissimum; ut etiam vicinis annonæ caritate preßis, succurrere valeant ipsius Incolæ. Sunt & Pecorum pascua lætissima. Hanc Regionem olim, Scudo teste, *Raurici* Ptol; Cæleri *Ruaraci* infederunt, quos refert, Helvetiorum exemplo, omnia sua Opida vicofque, & quicquid ædificiorum habebant, exussisse. *Basilea* inclyta Vrbs hodie Regionis Caput. Hanc nonnulli *Basileam* dictam a Basilisco hic reperto, quorum opinio absurda est, volunt. Alii a *Basileia* Iuliani Imperatoris matre. Rhenanus a trajectu, quem lingua Romanensis, hoc est Gallica *Passum* vocat, ut sit dicta *Basilea*, quasi *Passilea*. Et addit; trajectum hoc loco fuisse verisimile esse, etiam dum stante Augusta, quod hic propter vallem per quam torrens è *Byrsa* ductus fluit, ripa sit humilior, & ob multas causas ad transitum aptissima, apud Augustam autem abrupta. Hanc tamen conjecturam Munsterus rejicit, autoritate Marcellini, qui Civitatem illam Græca voce *Βασιλείων* id est *Regnum*, vocat, quasi *Regopolim* seu *Regiam* Civitatem. Alluitur hæc Vrbs Rheno, qui eam pene mediam dividit, nisi quod ponte unitur. Habet Vrbs ipsa commoditatem magnam a Rheno, quia ad eam plures sunt navigationes magnique potest adiri oneribus. Passa est ante annos ducentos multos & graves terræ motus. Sed rursus est instaurata, & anno MCCCCLX a Pio Pontifice Academia ornata, quæ omnibus ab eodem donata privilegiis, juribus & immunitatibus, quibus fruuntur Academia Bononiensis, Colonicensis, Heidelbergensis, Erdfordiensis, Lipsensis & Viennensis. Præfecturas habet *Basilea* quæ sunt; *Faren-Sperg* Arx; *Rysfeld* in edito Monte sita; *Wallenburg* Opidum; *Homburgum*; *Munchenstein*; *Ransstein*. *Toggium* Comitatus ubi *Togwyl* opinor est, subest Abbati S. Galli, cum *Toggiani* Cives sint Suitiorum & Glaronensium; *Rapperswyl* Comitatus; *Straßberg* Comitatus opinor, ubi *Straßberg* corrupte scriptum existimo; *Kilchberg* Baronatus. Reliqua *Tugini* Pagi & *Tigurini* habes in Tabula Argow. Abbatia Imperii in hac Tabula, quæ neque in Suevico Circulo, neque in Germania Univerfali monstrantur sunt *Reichenow*, *Schoffhusen*, *Kreutzlinge*, *Pfeffers*, *Pfefficon* opinor. Fluminibus hæc regio rivulisque rigatur pluribus, quos omnes tandem Rhenus recipit. Inter hos *Rhenu*, *Byrsa* & *Wiesâ*. *Byrsa* ex Iura monte per multas convalles Basileam usque devolvitur, plurima secum deferens ligna & lignorum rates. *Wiesâ* vero flu. ab opposita parte a Nigra Silva segregatur, adferunturq; per eum plurimæ trabes ædificiis

Provincia Basiliensis.

Urbs Basilea.
Unde dicta.

Flumina.

ædificiis aptæ, ac deinde in minori Basilea multis inservit officinis. Nam serrantur ejus officio mola versatili arbores in asseres, commolitur Frumentum, acuuntur fabrilia Instrumenta, ducuntur in Bracteas ferreæ Massæ, multisque aliis conducit usibus, præter id quod habet nobiles Pisces, præsertim Trutas. Et quamquam minor est opposito fluvio Byrsa, est tamen eo piscosior; pluribusque inservit officinis, etiam si Byrsa non modica quoque exhibeat ministeria Molitoribus, & Chartariis, qui aliquot insignes habent officinas juxta hunc fluvium aut potius juxta rivulum ab eo segregatum & ad Mœnia usque majoris Basileæ factæ alveo deductum. Sunt & hic *Tolderus*, *Largus*, alique fluvii. Sed de his satis. Restat ut de administratione Reipublicæ harum Provinciarum, pauca subjiciamus. Ex Tribubus omnes qui publicis conciliis interfant, pari numero è singulis deliguntur, tam Tiguri quam Basileæ. Sunt autem præcipuæ autoritatis duo publica Consilia in hisce Urbibus: Majus quando plures nomine totius plebis conveniunt, & id plerumque tantum in gravioribus negotiis & quæ ad totam Rempublicam pertinent convocatur: Minus quod quotidie Rempublicam administrat, & Civium controversias cognoscit. Ac Tigurimajus consilium est ccc hominum, Basileæ cccxlv. Minus consilium Tiguri l hominibus constat, Basileæ lxxv. Etenim è singulis Tribubus duodeni in majus consilium assumuntur, nisi quod Tiguri è Nobilium societate xlix deliguntur. In minus consilium Tiguri singulæ Tribus dant ternos homines, quaternos Basileæ: his accedunt duo Consules in singulis Urbibus publici Concilii Capita; Basileæ præterea totidem Tribuni, quos una cum Consulibus Capita nominant: præterea Tiguri Nobilium societas senos in Minus consilium mittit, cum aliæ Tribus tantum ternos dent, & adhuc sex alii liberis suffragiis cooptantur, ex quibuscumque Tribubus magistratui visum fuerit. Minus Consilium dividitur in veterem & novum: veterem Senatui eos nominant, qui per medium annum munere suo defuncti sunt: hi etsi quoque convocantur cum Senatus habetur, non tamen semper vocantur, & sunt quedam quæ novus Senatus tantum transigit. Basileæ etiam Majus Consilium simili modo dividitur, atque è duodecim Viris Tribuum sex novo & totidem veteri Senatui accensentur. Convenit autem Minus Consilium plerumque ter, nonnumquam etiam quater singulis septimanis. Vtrique Senatui præest Consul, quem *Bürgermeister*, hoc est Civium Magistrum vernacule nominare solent, hunc Majus Consilium eligit. Consulibus potestate proximi sunt Tribuni, hos Tigurini *Oberstemeister*, Basilienses *Zunftmeister* vocant; horum tres sunt Tiguri, duo tantum Basileæ, qui una cum duobus Consulibus quatuor Urbis Capita nominantur. Sed hæc sufficient. Plura qui petet, Iosiam Simlerum adeat copiose ac docte de his differentem, ex quo hæc desumpsimus.

Ratio gubernationis.

N n

Sequitur